

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LXXX. Specialiter observanda juxta Consuetudines, & Edicta
Principum Belgii, circa redituum emptionem, præscriptionem, solutionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

- cuniar; & quod dicitur, *donec pecunia resti-*
tuatur, interpretandum est de restitutione
 facienda arbitrio debitoris, seu quando volet
 restituere debitor. Id enim fluit ex natura
 redditus, quem partes se constitutere dixerunt:
 unde benigna interpretatio ei accommodan-
 da potius, quam res detorquenda sine neces-
 sitate in vitium.
- 851 2°. alius scripsit, *se accepisse mutuam pecu-*
niam, & solviturum interesse annuum, usque
dum ei fuerit visum sortem reddere. Videtur
 quidem restitutio sortis relinquere arbitrio de-
 bitoris; turbat tamen, quod mutuum voca-
 verint contrahentes. Sed civili interpreta-
 tione placuit pro re ditu rem habendam, &
 potius respiciendum esse quod actum, quam
 ipsam nomen mutui. *L. quoniam indignum*
Cod. de testam. Restitutionem nummo-
 rum pendere à debitoris placito, non con-
 sistit cum mutuo. Potius verò recedimus ab
 isto vocabulo, quam à re quæ agitur, ut in
 simili respondit Wamelius Cent. 3. Civil.
 Confil. 89.
- 852 3°. frequentissima formula hodie est, quæ
 debitor, accepta pecuniâ, promittit creditori in-
 tra annum nummos restituere cum eo quod in-
 terest, aut idoneam hypothecam assignare pro re-
 ditu. Hæc pactio in ita, per plures annos
 sine hypotheca res procedit, & solvitur in-
 teresse annuum sine nota usuræ: quia cre-
 ditor præcisè ipsam sortem non potest repe-
 tere, sed agere tantum alternativè, vel ad
 sortis restitutionem, vel ad constituendam
 hypothecam, & semper defungitur debitor
 assignando hypothecam: unde dici nequit,
 creditorem mansisse dominum sortis. Et in
 hac specie nihil etiam interest, an mutuum,
 an redditum vocaverint contrahentes: cum
 res ipsa potius inspicienda sit, quam verba
 dicta. *L. quoniam indignum.* Quoties verò ap-
 paret hoc actum, ut creditori maneat jus re-
 petendæ pecuniæ, incidit res in usuram, li-
 cèt nomen redditus usurpaverint pacifcentes.
- 853 Neque potest dici pactum illud de repe-
 tenda sorte vitari, & non vitari redditum.
 Quia, ut tradit Covarruvias, doctrina de re-
 jiciendis pactis inutilibus, non habet locum,
 quoties pactum, sub junctum contractui, im-
 pingit in substantialia ipsius contractus:
 tunc enim inficit & destruit actum ipsum.
- 854 Si contineatur syngrapha, debitorem ac-
 cepisse mutuam pecuniam, & solviturum annuè quod
 interest, donec pecunia sit restituta, id vix po-
 test ab usuraria labe eximi: cum enim mu-
 tuum esse syngrapha dicat, restitutio pecu-
 niæ, quæ nullius arbitrio expressè adscripta
 est, accipi debet secundum naturam con-
 tractus mutui, scilicet petente creditore:
 quo casu stipulatio annui interesse improba
 & fœneratiua est. Hactenus vir ille clarissi-
 mus.
- 855 Ex decisionibus itaque Consilii Brabantini
 ab ipso laudatis, patet, in foro externo,
 quoties tradens alteri pecuniam, cum obli-

gatione solvendi ipsi annuam pensionem, re-
 tinet facultatem repetendi sortem integram,
 eam proinde absolute non alienat, licet con-
 trahentes utantur nomine census, non mutui,
 contractum non reputari censualitium, sed
 contractum mutui; e contra censualitium re-
 putari, licet mutui nomine utantur, quoties
 facultatem illam non retinet, quia (uti di-
 ctum est n. 851.) restitutionem nummo-
 rum capitalium pendere à debitoris (qui eos
 accepit) placito, non consistit cum mutuo,
 de cujus natura & essentia est, quod mutua-
 tarius nummos acceptos restituere teneatur,
 & ad id cogi possit. Unde decis. 76. n. 1. lau-
 datus Author dicit, quod hæc est substantialis
 inter annum redditum & mutuum differentia
 quod in constitutione redditus fors proptus aliena-
 tur ab eo qui nummos numerat, in mutuo res
 maneat pecunia repetenda facultas.

CAPUT LXXX.

Specialiter observanda, juxta Consuetudines &
Edicta Principum Belgii, circa reddituum
emptionem, prescriptionem, solutionem.

Observandum 1°. in Belgio, ubi recep- 856
 ta non est Constitutio Pii V. ad hoc ut
 valida sit emptio census, necessarium non
 esse ut super bono aliquo immobili consti-
 tuatur, sed legitimos esse census personales,
 pretio à legitima auctoritate constituto crea-
 tos, etiam absque hypotheca.

2°. hæreditarios etiam redditus, licet hy- 857
 pothecâ assecuratos, moribus nostris magis
 esse debitos obligatione personali, quam rea-
 li, ita ut hypothecâ pereunte, persona ven-
 ditoris, & hæres maneat obligatus, tametsi
 dum hypotheca est alienata, consuetudo ob-
 tineat, quod novus possessor prius convenia-
 tur, ut ab ipso exigi queat solutio census su-
 per hypotheca illa fundati, nisi per litteras
 à Principe obtentas fundus fuerit purgatus.

3°. Consuetudines nostras passim obti- 858
 nere, ut nulla fiat domini rerum immobi-
 lium translatio, nisi per solemnitatem inve-
 stituræ coram Dominis & Magistratibus lo-
 ci; & quamvis census, conventionem partium,
 constitutus sit super hac vel illa immobili,
 velut hypotheca, ista quidem hypotheca pro-
 priè non afficiatur censu, nisi coram Domi-
 nis & Magistratibus loci, vel coram Curia
 Feudali, aliavè competente, census recogni-
 tus sit, seu realisatus; sine qua realisatione,
 nulli redditus, nullæque obligationes afficiunt
 hypothecas, juxta Edictum 10. Februarii
 1538. Et per Edictum mensis Decembris
 1586. iterum declaratum fuit, res immobi-
 les non affici obligatione, nisi coram Magi-
 stratu loci, mandatumque ut omnium aliena-
 tionum obligationumque registram Secreta-
 rii locorum conscriberent, insertis bonorum
 oneribus, contrahentiumque & Judicum no-
 minibus, ut inde omnes, quorum interest,

copiam habere possint. Quod rursus statutum fuit per Edictum 12. Julii 1611. Quia tamen contractus aliter facti per Edicta illa non irritantur; debitor ob ea in foro conscientiae non excusatur à solvendo quotannis reditu, tamen modo dicto non realifato.

859 4°. dum census aliquis super certa hypotheca legitime est realifatus, eum cui talis census debetur, praeferrri iis, quorum census non est realifatus; etsi duo vel plures habeant census ab eadem persona sibi debitos, & legitime realifatos super eadem hypotheca; eum qui prior est, super illa habere actionem, ante illum cujus census super ea posterius est realifatus.

860 An autem taliter anteriores quoad realifationem, jure sic anteriores sint quoad canones cessos, ut ad eorum solutionem exhaurire possint omnia realia & personalia debitoris, nihilque posterioribus relinquere? Variant quoad hoc locorum consuetudines in Belgio; nam quibusdam in locis plus, in aliis minus tribuit auctoritas realifationis.

861 5°. Philippum II. 5. Martii 1571. statuisse, ut in constitutione census, sive redimibilis, sive irredimibilis, qui pecuniâ emetur, unusquisque quoad taxam pretii se conformet Edictis, & consuetudinibus, in quavis Provincia approbatis & receptis, sub poena nullitatis contractus; prohibuisse etiam sub poena nullitatis, confiscationis capitalis nummi, & aliis arbitrariis, ne certâ pecuniâ emerentur census persolvendi in certis speciebus fructuum, v. g. tritico, siligine, oleo, &c. Et tales contractus declarasse Reipublicae noxios, debitoribus nimium graves, & de usura suspectos. Denique nullam auctorifandam esse constitutionem census, nisi in litteris constitutionis disertè exprimatür pretium empti census, sub poena nullitatis, & arbitraria correctionis.

862 6°. census dominicales nullâ praescriptione, etiam centenariâ, tolli, neque fundum censualem unquam desinere esse censualem, etiam si ab omni memoria ut liber possessus fuerit, modò probetur olim censui obnoxium fuisse. Ita Stockmansus decis. 80. quia (inquit) „ qui talem fundum possidet, non „ tam sibi, quàm directo domino possidet, in „ cujus rei recognitionem, annuam pensionem „ solvit. Nec refert, si postea inceptis sibi „ possidere. Id enim illi non proderit: quia „ nemo sibi potest causam possessionis mutare. Sed licet non possit praescribi jus radicale census, praescribi tamen possunt annuæ „ pensiones, ultra triginta annos debitæ, si „ tanto tempore dominus directus neglexerit „ interpellare debitorem. . . . Item praescribi „ potest quota, vel mensura census dominicalis, vel genus monetæ, frumenti, aut animalis, vel aliquid tale accidentarium, quo „ mutatur tantum forma census, v. g. si olim „ solvi debebat, & solebat mensura tritici, &

per triginta annos, sine contradictione domini, soluta fuerit mensura siliginis, aut speltæ; si loco capi soluta sit per tot annos gallina, &c. Circa hoc tamen variant Jurisconsultorum opiniones.

Census emptitii, spatio triginta annorum non exacti, praescribuntur, tam quoad capitale, quàm quoad pensiones cessas. Dumque census per triginta annos non exactus praescribitur, simul praescribuntur canones omnes, non solum ante triginta annos debiti (ut aliqui putant) sed etiam citra triginta annos. Sic enim praxim fori jam pridem obtinuisse testatur Stockmansus. Cum sorte proinde principali, per triginta annorum praescriptionem extincta, annuæ pensiones, etiam recentiores extinguuntur. Quia sunt velut accessoriae sortis. Accessorium autem sequitur suum principale.

Quoad solutionem annuarum pensionum, Edicto de 5. Martii 1571. statuitur, ut eorum creditores in posterum à debitoribus exigere non possint plusquam cessos canones trium annorum, nisi juridicè interpellaverint debitores de solutione praestanda, vel dilatione petita se soluturos promiserint. Quod generaliter extenditur ad quoscumque census, etiam fundarios & dominicales, cujuscumque naturæ & conditionis fuerint. Quoad census tamen dominicales, dominus sufficienter interpellare censetur, si constituta die, in loco solempni territorii sui (ubi de more recipere & expectare solet) solutionem ritu consueto expectavit. Neque enim mores nostri aliam interpellationem requirunt.

Edicto etiam de ultima Octobris 1587. statuit Rex 1°. ut quorum bona devastata fuerint, & possessiones per bella redditæ inutiles, creditores non possint adversus ipsos, vel bona ipsorum, procedere per arrecta, aut executiones, sed adire teneantur per libellum Consilia Regia, quæ per Commissarios datos examinabunt partes; & competentâ veritate damni, per remissionem, aut dilationem debiti, partes concordabunt. 2°. ut quando redivis non suberat personalis obligatio, & hypotheca facta fuerit inutilis, daretur remissio omnium annorum, quibus feri, meti, aut habitari non potuerat. Exceptis exiguis canonibus, in domini recognitionem debitis. Statuit 3°. ut annuæ praestationes rerum conductarum integræ remitterentur, ubi nihil fructuum haberi potuerat; pro parte, ubi pars fructuum obvenit, & pars perierat. Statuit 4°. pro redivis, quibus personalis suberat obligatio, ut ubi debitoribus jactura notabilis obvenit, dilatio congrua tribuatur; ubi autem proventibus omnibus caruerint, remissio fiat ad ratam temporis, & proportionem jacturae, habitâ ratione status, conditionisque creditorum & debitorum. Ista tunc quidem provisionaliter statuta sunt, pro tempore

itius belli; in aliis tamen similibus casibus ex æquitate merito practicanda videntur, ne afflictis debitores nimis inhumaniter à rigorosis creditoribus urgerentur.

- 866 Quidquid de eo fit, Gudelinus l. 3. de jure noviss. c. 3. n. 31. rectè monet, censuram creditores ex debitis pensionibus reddituum pristinam augere non posse, nec novum creare, eas in sortem computando. Id enim sæpè judicatum est, teste Papon. l. 12. arrest. 9. argumento deducto ab usuris, quarum reductio in sortem legibus prohibetur. Ita etiam Stockmansius decis. 79.

CAPUT LXXXI.

Definitio & divisio contractus societatis, & conditiones ad justitiam ipsius requisitæ.

- 867 **S**ocietas est conventio duorum, vel plurium, de contribuendo aliquid pretio æstimabile, in commune lucrum, & damnum pro rata.

Dicitur 1°. *conventio duorum, vel plurium*: quia essentialiter postulat celebrari inter plures, & saltem duos, perficiturque solo conventientium consensu, signis exterioribus manifestato, etiam citra scripturam, traditionem, vel aliam solemnitatem. L. 4. ff. pro socio.

2°. *de contribuendo aliquid*, puta pecuniam, operam, industriam, instrumenta negotiationis, scilicet navim, equum, &c. sive singuli idem, sive diversum contribuant, v. g. unus pecuniam, alter operam, &c.

3°. *aliquid pecuniæ æstimabile*: quia id quod contribuitur, esse debet idoneum ad lucrum & negotiationem, sive interim sit pecunia, sive animalia, sive aliud quidpiam.

- 868 4°. *in commune lucrum*: iste est enim finis proximus societatis negotiatiæ, de qua potissimum hic.

Dicitur 5°. *& damnum*: quia æquum est, ut cui commune est lucrum, ei commune sit damnum. *Qui enim sensu commodum, debet & onus sentire*, ut habet Reg. 55. juris in 6. Nam dum societas contrahitur, tam lucri, quam damni communiò initur. L. si unus est ff. pro socio. Aliàs foret societas leonina, per leges reprobata. L. si non fuerint ff. eod. ibi: *Aristo refert, Cassium respondisse, societatem talem coiri non posse, ut alter lucrum tantum, alter damnum sentiat, & hanc societatem leoninam solitum appellare, ab Apologo leonis, qui cum reliquis feris pactum inierat, ut de omnibus earum prædis participaret, non tamen periculum & laborem ipse subiret. Unde subditur in citata lege: Et nos consentimus, talem societatem nullam esse, ut alter lucrum sentiret, alter verò nullum lucrum, sed damnum sentiret: iniquissimum enim genus societatis est, ex qua quis damnum, non etiam lucrum expellet.*

- 869 Dicitur 6° *pro rata*, id est secundum pro-

portionem geometricam eorum quæ quisque in commune contulerit.

Societas alia est *animalium*; alia *vestigalium* & officiorum; alia *omnium bonorum*; alia *negotiationis*, quæ *quæstiosa* seu *lucratoria* dicitur. Regulariter initur quoad solum lucrum & damnum ex sorte proveniens, dominio sortis manente sub dominio conferentis, juxta L. si tibi ff. de præscrib. verb. & in fact. action. ibi: *Nemo societatem contrahendo rei sua dominus esse desinit*. Cui conformiter S. Thomas q. 78. a. 2. ad 5. *Qui committit pecuniam suam mercatori, per modum societatis cujusdam, non transfert dominium pecunie sue in illum* (regulariter loquendo, nisi contrarium discrete exprimat) *sed remanet ejus, ita quod cum periculo ejus mercator de ea negotiatur*. Et ratio est, quia quod in societatem confertur, non donatur. L. societatem ff. eod. Et societas, simpliciter inita, non præsumitur inita, quoad communicationem bonorum, sed tantum quoad communicationem quæstus. L. 7. ff. eod. ibi: *Couris societatem & simpliciter placet; & si non fuerit distinctum, videtur contra esse universarium quæ in quæstu veniunt, hoc est, si quod lucrum ex emptione, locatione, conductione (vel operâ cujusque, prout dicitur L. seq.) descendit*. Et hinc conferens pecuniam suam in societatem, potest ex ea lucrum reportare, potius quam conferens eam in mutuum: quia cum retineat dominium illius, lucri ex illa partem potest exigere.

Tres modi vulgares sunt istius societatis negotiatiæ, dominio sortis penes conferentem remanente. Primus, quando omnes & singuli focii ponunt industriam, laborem & pecuniam. Secundus, quando unus ponit pecuniam, alter industriam, tertius laborem. Tertius, quando unus pecuniam confert, alius industriam & laborem: quod justè fieri posse declaratur §. de illa Instit. de sorte. Omnes isti modi liciti sunt, modo conditiones sequentes observentur.

Prima, ut pecunia collata verè in negotiationem exponatur. Si enim pecuniam conferens sciret, nullam securam negotiationem, non esset societas, sed mutuum, ex quo, sub ficto societatis nomine, lucrum ultra sortem exigeret. Et sic foret usura. Ita Doctores communiter.

Secunda, ut negotiatio vel opificium sit honestum. Alioqui societas nulla esset, seu irrita. L. nec permittendum ff. eod.

Tertia, ut pecunia collata subiaceat periculo conferentis, ipsi peritura, si eam perire contingat. Quia nullum alium habet justum lucrandi titulum (dum solam pecuniam confert) nisi periculum istud.

Quarta, ut per omnia fervetur æqualitas inter focios, proportionaliter ad id quod quisque in societatem confert. Unde quò plus in societatem quis contulit, tantò plus de lucro recipere debet. §. illud expeditum Instit. de